

<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-41-02>

УДК 323:004(477)

Тетяна Геннадіївна Комарова

професор, доктор політ. наук,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

майдан Свободи, 4, 61022, м. Харків

t.komarova@karazin.ua, <http://orcid.org/0000-0002-7243-249X>

ГЛАМУРНА СТАБІЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглядається проблема стабільності / нестабільності сучасної держави і чинники подолання деструктивних явищ, найважливіший серед яких – надмірне зростання феномена випадковості в політичному розвитку. Стаття присвячена питанням специфіки експлікації концепту гламурної стабільності в інформаційну епоху. Проаналізовано контент аксіологічних настанов, що є пріоритетними для формування стабільності як суспільства, так і політичного режиму, що забезпечить змогу ефективно опиратися деструктивним факторам.

Визначено, що інформаційно-комунікативні технології можуть бути «перетравлені» технологіями взаємодії та суспільними практиками у відповідності до їхніх потреб та цілей. Автор аналізує, які ціннісні смисли у формуванні ідентичностей сприяють стабілізації у політичній сфері та соціальній адаптації в цілому. Відзначається негативізм тенденції на пріоритет технології над аксіологією у духовно-практичному опануванні світу людиною. Виклики сучасності відбиваються на розумінні демократії: процедурні аспекти превалюють над змістовними. Логічним є загострення протиріч у орбіті таких важливіших аксіологічних смислів як стабільність, демократія, свобода.

Ключові слова: *стабільність / нестабільність, демократія, інформаційне суспільство, гламурна стабільність, аксіологія, життєві смисли.*

Як цитувати: Комарова, Т. Г. 2022. Гламурна стабільність в умовах інформаційних технологій та глобалізації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 41: 15-22. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-41-02>

In cites: Komarova, Tetiana. 2022. Glamorous Stability in the Conditions of Information Technologies and Globalization. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 41: 15-22. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-41-02> (in Ukrainian)

Зародження філософського методу осягання світу на європейських теренах, у Стародавній Греції, відображувало, мабуть, споконвічний потяг людства до впорядкування, пошуку визначених стрижнів буття, об'єктивності. Рання натурфілософія того періоду ставила питання про те, що насправді існує, перебуваючи постійним у всіх своїх інваріантних формах, а, що нам лише здається. Окреслюючи, тим самим дилему

між Космосом та Хаосом, як початками порядку та безладу. Здавалось би прозорі, багато в чому образно-метафоричні форми цих роздумів, спрощують наші уявлення про світ, надихають міфологічним оманливим містицизмом. Однак увесь подальший розвиток філософії розгортає перед нами розмаїття концептуальних варіацій розв'язання саме цієї проблеми. У політичній сфері ідея стабільності є тим змістовним стрижнем, який відображує напругу дискусій, поліваріантність розвитку, визирунковий добір дискурсивних практик. У світі інформаційних технологій та глобалізації, де

невизначеність, нестабільність, поліваріантність розвитку стають притаманними умовами нашого життя, актуальність питання про стабільність/нестабільність не викликає сумнівів (Авксентьева 2010: 79). Це зумовлено проявами глобальної кризи демократії, яка супроводжується поширенням її неліберальних практик та знеціненням джерельної сутності самого поняття демократії. На користь цього свідчить те, що репрезентативна демократія може не відповідати суто демократичним аксіологічним змістам, але за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) продовжує існувати як прикриття недемократичних практик.

Проблеми політичної стабільності в умовах трансформацій влади в інформаційну епоху викликають широкий резонанс серед науковців як у світі, так і в Україні. Роботи Р. Арона, З. Баумана, У. Бека, Ж. Бодрійяра, П. Бурдьє, М. Вебера, Л. Вінера, С. Гантінгтона, Г. Гейла, В. Дізарта, У. Еко, В. Іноземцева, Е. Канетті, М. Кастельса, К. Крауча, М. Крозьє, Ч. Ледбітера, А. Лейпхарта, Н. Лумана, С. Льюкса, М. Маклуена, Л. Мамфорда, М. Манна, Й. Масуди, К. Мей, Дж. Нейсбіта, О. Неклесси, Т. Парсонса, М. Постера, Б. Рассела, Ж.-П. Сартра, Г. Стендинга, Е. Тоффлера, Т. Фрідмана, М. Фуко, Ф. Фукуями та інших зарубіжних учених, які повністю або частково присвячені владі, її трансформаціям, розкривають політичні та політико-комунікативні зміни, надають аналітичне підґрунтя для нашого розуміння викликів, які можуть чатувати на відображення стабільності як у суспільних очікуваннях, проєктах, так і у практиці.

У вітчизняних політологічних студіях особливу увагу, на наш погляд, привертають наукові доробки щодо полікотворення Н. Гедікової, В. Горбатенка, І. Кресіної, О. Новакової, М. Нагорняка, І. Поліщука, О. Романюка, В. Рубанова, В. Смолянюка, та ін.

Політико-режимні складові трансформацій влади та, отже, вектора стабільності розкрито в дослідженнях О. Бабкіної, Г. Зеленько, М. Кармазіної, А. Колодій, Л. Кочубей, Ю. Мацієвського, С. Наумкіної, Л. Півневої, О. Стойко, О. Фісуна, М. Шаповаленко, В. Цвиха, Л. Ярової та ін.

Комунікативно-інформаційний вектор влади, а також соціокультурні та ціннісні аспекти її реалізації та легітимації є у фокусі наукового доробку О. Андреевої, Є. Бистрицького, В. Бушанського, О. Висоцького, О. Голікова, Г. Гордієнко, О. Дем'янчука,

С. Денисюк, М. Обушного, Д. Петренка, О. Рафальського, А. Романюка, Л. Смоли, Н. Хоми, В. Шамраєвої, що надає можливості краще розкрити нашу тему.

Низка питань, пов'язаних із проблематикою трансформацій влади в інформаційну епоху розкривається у роботах С. Бульбенюк, О. Картунова, С. Круглашова, Г. Малкіної, О. Маруховського, О. Олещука, Т. Панченко, Г. Почепцова, М. Розумного, Н. Ротар, О. Третяка, О. Хижняка, А. Шуліки та ін.

Метою статті є розкриття, запропонованої авторською інтерпретацією сучасного визначення методологічних пріоритетів щодо дослідження трансформацій влади та політичної стабільності в інформаційну епоху, що акцентують увагу на полівекторності, невизначеності, викривленнях та певній гламуризації розуміння цих феноменів. Безумовно, існує певний зв'язок цього стану політико-владної сфери з умовами перехідного стану, коли співіснують та стикаються фактори суспільного життя, що визначають сили традиції та модернізації, індустріального та постіндустріального, інформаційного етапів розвитку людства. Сьогодні ми живемо в умовах перехідного етапу, коли багато схем/логік соціальної взаємодії, розподілу влади, багатства, економічної ефективності, та загалом аксіологічних змістів, що надихають людей, співіснують, виявляючи різні етапи та рівні. Сучасний світ надає нам багато прикладів некритичного, поверхневого і тому досить небезпечного запозичення, намагань соціального мімікрування, можливого породження синтезних форм. Проголошення настання інформаційного етапу розвитку людства стало поширеним та загальновідомим визначенням, однак, не лише філософські роздуми та науковий підхід, а й, навіть, здоровий глузд та практика свідчать про неоднозначність характеристик сучасної епохи. В історичному вимірі надто короткий період припадає на час з моменту запровадження комп'ютерних (мікропроцесорних) технологій. Більш того, з середини ХХ сторіччя, відколи (звісно великою мірою умовно, як данина бажанню людей визначати на історичній мапі, або, і поготів, лінії розвитку, певні віхи, своєрідні реперні точки) традиційно починають відлік інформаційної епохи, можна визначити щонайменше дві події, що мають карколомний вплив, – це поява технологій інтернету та штучного інтелекту. Останній вимір сьогодні визначається державами–світовими лідерами як пріоритет-

ний напрямок подальшого розвитку та потужний, першочерговий фактор безпеки та сили (Oremus 2022).

На нашу думку, перехідні епохи вже можна ідентифікувати в історичній картині світу, яку ми знаємо. Як приклади слід згадати перехід від античності до середньовіччя, що розтягнувся на багато століть на європейських теренах, і лише із X століття, за свідченнями істориків, розпочинається процес відновлення, економічного підйому, розвитку міст та, відповідно, соціального розмаїття, яке великий Ф. Бродель називає «безліч безлічей» (Braudel 1992). У межах європоцентричного історичного наративу, який домінує з цілої низки причин, як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, та, на думку автора, три сторіччя епохи Відродження мали принциповий, хоча і перехідний характер. Розпочинається рух на глобалізацію, можна визначити, що завдяки здобуткам епохи Великих географічних відкриттів, формується глобальне «тіло» світу на новому етапі розвитку, а Європа та європейська людина, натхненна творчим, шукаючим, нестримним духом Фауста Гете опиняються у центрі подій, що пов'язані із долями світу та отримує можливості виступати очільником подальших змін.

Ці історичні приклади є загальновідомими, однак для нас вельми важливо означити, що наскільки доленосними є перехідні епохи, настільки ж і складними, наповненими ризиками (ситуаціями невизначеності), так би мовити, із відкритою перспективою, коли ціна усього, що робиться на соціальному тлі, надто зростає. Сьогодні висока світова політична турбулентність, зростаюча напруга боротьби за перерозподіл вже поділеного світу, навантаження глобальний проблем та криз різних рівнів загрози як раз і є певним аргументом на користь твердженню, що ціна свободи як відповідальності за те, що ми робимо, та що дозволяємо робити іншим, досягла межі, за якою на людство може чатувати безодня Хаосу. Ситуація характеризується амбівалентністю: з одного боку, відповідно зростає ціна боротьби за стабільність, а з іншого, саме розуміння цього феномена відбиває мінливі примхи перехідної епохи, що не лише породжують розмаїття підходів, а й, на нашу думку, привносить загальні тенденції гламуризації сприйняття понять про різні суспільні явища у політичну сферу.

Сьогодні широко застосовуються відносно аналітики політичної сфери такі визначення, як популізм, політика постправди, скандалу, карнавалізація політичних процесів. Уважний спостерігач помітить, що всі вони мають спільний стрижень та живляться специфічними особливостями розвитку в сучасну епоху інформаційних технологій та глобалізації. Політика постправди являє собою дії та мислення, за яких об'єктивні факти є менш впливовими у формуванні громадської думки, політичних процесів, ніж апелювання до емоцій, переконань (Березовенко 2011: 364). Вона розгорнута до задіяння індивідуальних аспектів сприйняття дійсності, зміст поступається на користь захвату розмаїття форм, а раціональність є безсилою перед потужним ірраціональним поривом. Звісно, що скандал є інструментом та підсилювачем роздмухування емоцій, переключення уваги з реальних фактів на хвилю поверхневих, мінливих подій. Сам політичний скандал задає певну динаміку існування політичного простору, де немає місця та часу на об'єктивність, критичність (яка повинна стосуватися й власної позиції), неупередженість, навіть здоровий глузд тихенько позіхає осторонь, коли будь-яка спільнота, велика, чи маленька охоплена виром пристрастей під час скандалу. При цьому не лише безпосередні учасники, а й широке коло спостерігачів різного роду опиняються втягнутими у події, переживають емоційне навантаження, можливо, отримують задоволення від подій як гри, особливо, коли ззовні спостерігають за тим, що відбувається. Український дослідник Г. Почепцов констатує, що на часі нова істина, відповідно до якої «ніхто не хоче читати, всі хочуть дивитися», і пов'язане це зі зміною еліти. Еліта є заниженою сама і, відповідно, вона занижує населення (Почепцов 2019).

Популізм та карнавалізація доповнюють картину: популізм, відомо, спрямований як політика та риторика на страхи, очікування, надії, використовує демагогічні, необґрунтовані обіцянки, являє собою загравання влади з народом. Загалом популізм за визначенням передбачає орієнтир на народну складову, на розмежування простого народу та, за висловом герою фільму М. Захарова «Вбити дракона», тими, хто гірше ніж нарід – кращими людьми міста, тобто елітою. Популізм передбачає не лише обіцянки нездійсненого, а й спрощення реальності, пропонування гасел, яскравих маркерів,

образів, брендів, за якими розчиняється сутність речей. А питання про те, що насправді існує, перебуваючи постійним в усіх своїх інваріантних формах, а, що нам лише здається, загалом не має значення. Це формує нову, викривлену реальність для людей-споживачів політичної продукції, для котрих визначення Р. Декарта «мислю, отже, існую» підміняється «споживаю, отже, існую».

Реальністю сьогодення, як визначав У. Еко, є карнавалізація політики та всього життя. Гра, що являє собою зацікавлений досвід, з виняткової, можна визначити, досить рідкої можливості перетворюється на безмежний карнавал життя. Людина за цих умов є спостерігачем, гравцем, який прагне до нових розваг. Спокушає те, що немає потреби брати на себе обтяжну відповідальність за перебіг подій. Чутливість, ірраціональність, віртуалізація об'єктів реального життя, як елементи гри, працюють на навіювання, яке є засобом комунікації з людиною-масою та масами взагалі, на відміну від людини-індивіда, для впливу на яку необхідно застосовувати переконування (Еко, Кар'єр 2015).

На нашу думку, поняття «гламур» (англ. *glamour*, «чари», «зачарування»), «гламуризація» як процес впровадження в життя загальноприйнятих стандартів зовнішнього блиску, «роскоші», «шикарності» продовжує вищезазначену логіку характеристик сучасної політичної сфери, де реальний політичний процес поступається на користь віртуалізованому, штучно сконструйованому. Це зручний інструмент маніпулювання свідомістю споживачів політичного продукту, для яких дієвою силою прийняття рішень є сила спокуси, спокушування, що зачаровує, спонукає доєднатися до домінуючого, яскравого, простого та багатообіцяючого тренду. Відомий дослідник сучасних процесів З. Бауман характеризує це у зв'язку з просуванням м'якої сили, яка в інформаційну епоху починає переважати жорстку силу (Bauman 2013). Гламуризація та спокушання, на жаль, ідуть пліч опліч у цих новітніх технологіях політичного інжинірингу. Це у свою чергу відбиває трансформації влади в інформаційну епоху, коли змістовний стрижень формування цього феномена зміщується у бік можливостей продукувати та контролювати аксіологічні смисли, культурні коди суспільства. Влада визначається здатністю створювати нові культурні коди, які згодом застосовуються для конструювання нової,

часто віртуальної, суспільної та політичної реальності (Комарова 2018: 17).

Задля ілюстрування означених тенденцій, на нашу думку, слід згадати роздуми видатного англійського філософа Ф. Бекона про те, як панують різноманітні ідоли над людською свідомістю. Його ідеї сьогодні є актуальними як ніколи. Ми можемо застосувати цей евристичний потенціал стосовно політичної сфери. Особливо до аналітики проблем стабільності, кризи демократії, тощо. Ф. Бекон зазначав, що для реформування науки необхідно очистити розум від впливу помилок. На його думку, існують чотири перепони на шляху пізнання – це чотири ідоли, примари. Їх визначають наступним чином: «ідоли роду» і «ідоли печер», «ідоли ринку», «ідоли театру». Коріння їхнє зумовлене природою людини (коли вона судить хибно про природу, покладаючись на власні якості, виявляє телеологічне уявлення щодо природи); помилками переваг, що мають суб'єктивний характер та містяться в уявленнях окремих суб'єктів пізнання; перепонами від хибних, некритично засвоєних думок, які підкорюють розум. І, звісно ж, принципове значення має боротьба із «ідолами ринку». Ці ідоли породжуються, коли під час спілкування людей, у процесі слововикористання, слова змінюють свій смисл, відповідно спотворюється сутність предметів. Отже, інтерпретації поняття змінюють сенс, формуються на підставі випадкового враження від предмету. Завданням наукового пошуку є з'ясування відповідності між поняттям та предметом. У межах нашого предмету дослідження – політичної стабільності, насамперед, демократія, права та свободи людини, є, сучасним якісним змістом, кінцевою формою та одночасно першоосновою стану, що протистоїть Хаосу.

Сьогодні сутність понять як стабільності, так і демократії розпоршується у вирії розмаїття їхніх визначень. Наявною є тенденція намагання визначити цими поняттями складові організації управління у сфері суспільних справ, які значно далекі від докорінних параметрів, що відбивають науковий підхід та ґрунтуються на об'єктивності. Це виявляється, наприклад, по-перше, у розпорощенні понять, по-друге, у довільному використанні цих концептів без наявної відповідності якісному змісту феноменів, по-третє, застосуванням понять «стабільність», «демократія» для реалізації цілей, які є прямим запереченням їхньої джерельної ціннісної основи. Сучасні кризові

явища у суспільно-політичній сфері як на глобальному, так і на локальних рівнях мають потужний джерельний поштовх саме у викривленнях наших уявлень про світ, у поринанні до кролячої нори (пригадаємо про Алісу у дивокраї) небезпечного віддзеркалення реальності. Можна узагальнити, що кризи реальні пов'язані з вихолощенням сутності наших аксіологічних смислів через розпорошення та амбівалентність використання понять.

На жаль, до цих понять налаштовані апелювати різноманітні політичні сили по всьому світові, які намагаються використовувати позитив демократичного декору у політичних програмах. Це переслідує мету реалізації своїх приватних амбіцій, пов'язаних із зазіханнями на владу через формування гламурних у політичному вимірі образів володарів думок, у яких чарування справляє на публіку (а не громадян) більший вплив ніж, навіть, реальний стан не лише суспільних справ, а й стан свого власного гаманця. Яскраве видовище, захоплення грою образів, що еkleктично змінюються, не даючи можливості сформуванню цілісної картини, а, отже, критичний, власний погляд, свідчать про те, що спостерігати, дивитися стає більш важливим ніж міркувати, читати, тим більш провадячи нудну аналітику, або, навіть, вникати у дошкульні, наукові аргументи інших. Безкінечне споживання симулякрів, спостереження за чужим (бажано гламурним) життям у своєму смартфоні, перевага до яскравої, часом карколомної, однак за висновками безцільної інформації, яка не має утилітарного характеру, але заповнює інформаційну порожнечу, створює інформаційні шуми та сприяє поринанню у площину викривлених аксіологічних смислів. Мабуть, кожному знайомі прикмети сьогодення, коли близькі люди, знаходячись поряд, віддають перевагу перегляду нових цікавинок у своїх гаджетах, не помічаючи одне одного.

Існує поширена та оповита гламуром думка, що вільне спілкування між людьми, якому сприятиме всемогутній інтернет, – впливовий шлях задля захисту громадянських прав, виникають умови появи поля здійснення влади без зовнішнього втручання. Існує декілька факторів на заваді цим вельми оптимістичним прогнозам. Вони мають як сучасне, так і традиційне походження. Насамперед, сьогодні, актуальним є зауваження розгорнене Б. Констаном відносно того, як умови життя сучасних людей, що змінилися, впливають на їхне

налаштування щодо практичної участі у суспільно-політичних справах. Сучасна людина і ще більше, ніж за часів Б. Констана, частіше не має ні часу, ні насаги на те, щоб брати участь у активному захисті або моніторингу стану прав і свобод. Ситуація, яку слідом за З. Бауманом визначають як «плинну сучасність», навантажує індивіда великим обсягом різноманітної інформації, а новітні інформаційні технології здатні нескінченно спотворювати реальний стан речей, зачаровуючи людину цілковито штучно спроектованою віртуальною реальністю. Інформаційна епоха висуває для людини завдання вірної оцінки інформації, інтелектуального осмислення результатів інформаційної революції, критичного осмислення її закономірностей. Безперечно, великою небезпекою для подальшого соціального розвитку є функціональна неграмотність. Вельми актуальним виявляється прорив у самопізнанні суспільства, щоб високі технології не стали інструментом задля реалізації лихих цілей (Kotarova 2020; 55).

Анонімність онлайнних комунікацій, навіть потенційна, відкриває поле можливості для гри ідентичностей. Віртуальне спілкування, можна стверджувати, надає простір вибору, за кого себе видавати. Людина може презентувати себе у різних образах в залежності від форумів, навіть, більш, ніж однією особою, коли на те є натхнення. Для декого це здається, дієвим шляхом для особистості, щоб боронитися від соціальних обмежень, однак, слід зауважити, що вибір ідентичностей, скоріш, обмежений інтелектуальним потенціалом, здібностями індивіда, особистими, соціальним налаштуваннями та вподобаннями. Виникає питання про те, які цілі переслідує суб'єкт комунікацій, здатний він до саморефлексії, чи може він поглянути на себе, як на іншого. Отже, із засобу захисту від зазіхань зовнішньої соціальності та обмежень нові технології можуть трансформуватися на засіб маніпуляції начебто вільним вибором індивідів, симуляції соціальної активності, формування квазіідентичностей.

Політична практика безжально свідчить про те, що громадяни не поспішають максимізувати свої зусилля щодо політичної участі. Перешкодою на цьому шляху стають загальнопоширена стандартизація та уніфікація, зростання технологічних можливостей документообігу та контролю. Помітно обмежили свободу індивідів використання експертних систем при виконанні робочих

обов'язків. Л. Вінер визначав, що це може призвести до того, що громадяни втратять інтерес до політики (Winner 1992: 157). Причиною цього є очікування на те, що у сфері політики на них чекають ще більші вимоги, у порівнянні із робочим місцем, де запити інформаційного суспільства показують необхідність великих особистих витрат, відповідальності та мобілізації. Навряд чи ми зможемо знайти переважаючі прикладні аргументи на користь того, що стосунки між керівниками та підлеглими змінили свій джерельний владно визначений зміст, навпаки, зустрічаємо велику кількість свідчень стосовно їхнього підсилення за рахунок технологічних можливостей максимізації вимог. Інтернет і світ, який формується навколо нього, з первісної царини свободи тепер перетворюється на «скляний дім», мабуть, електронний паноптикум, де, на жаль, реальністю є постійний контроль (Кастельс 2007: 212). Глобальні мережі складно контролювати, однак людей, які їх використовують, набагато простіше, про що красномовно свідчить історія поневірянь у пошуку взаємодії між володарями думок – І. Маском та Twitter.

Змістовне наповнення категорії «стабільність» різне: від визначення якості, яка очікується та може бути стабільною, до «драматургії» трансформацій, тобто коли стабільність, як деяка фіксована кінцева якість, поступається на користь аналізу політичної адаптації, як динамічного та багатовимірного процесу. На нашу думку, у процесі аналітики трансформацій влади в інформаційну епоху доцільно враховувати як визначення/окреслення певних пріоритетів розвитку (базисна модель), так і характеристики реального стану (адаптаційна модель). При визначенні критеріїв як першої, так і другої моделі необхідно визначати не лише функціональні складові, а й якісні пріоритети. На наш погляд, динамічний вимір стабільності як спроможності постійного відновлення рівноваги через високу здатність до змін, що дозволяє зберігати систему соціальної взаємодії зі своєю унікальною ідентичністю, відповідає вимогам високої динаміки змін інформаційної епохи. Стосовно якісних параметрів, що дозволяють визначити змістовний стрижень розуміння стабільності у контексті подолання викликів гламуризації, такими складовими є демократія та свобода людини.

Історія дає нам розмаїття аргументів щодо того, що перехід від однієї стадії розвитку суспільства до іншої визначається

культурним прогресом, що привносить нове в становище особистості. Культура, на відміну від цивілізації, є результатом самовизначення волі народу або індивіду, сукупністю матеріальних і духовних цінностей, являє собою концентрований вираз певного рівня історичного розвитку суспільства та людини, тоді як цивілізація передусім є сукупністю досягнень техніки, пов'язаного із ними комфорту. На нашу думку, не викликає сумнівів те, що сучасним вектором розвитку суспільства, важливішим критерієм стабільного політичного майбутнього є стан та уможливлення реалізації прав і свобод особистості. Однак людина, яка не може відповідати за наслідки своїх дій, безперечно, не є свobodною. Сутність людини визначається через вибір нею цілей та проєціювання себе на них. Підтримаємо думку Ж.-П. Сартра, який стверджував, що свобода не є якістю людини, вона є його субстанцією (Сартр 1970: 37). Зворотним боком процесу виродження свободи людини, коли усувається розуміння обов'язку, є впровадження політичної парадигми войовничого індивідуалізму із пропагандою ціннісного нігілізму, безвідповідальності. Саме на цьому тлі вдосконалюються технології політичного гламуру, завдання яких дотиснути відповідального громадянина. Прояв войовничого гламуру – це пропаганда не лише ідеалу розкоші та зовнішнього блиску. Гламуризація стабільності просуває прибуток, як показник ефективності життя, як цілих спільнот, так і, насамперед, індивідуального успіху. Це розпорошує морально-ціннісні настанови індивідуальної та спільної (співсуспільної) ідентичності, остання стає невловимо мобільною. Простіше кажучи, людина намагається інтегруватися там, де виникають більш ласі прибуткові можливості. Тоді за ціннісними межами залишаються поняття «суспільний обов'язок», «Вітчизна», «суспільне благо». Прибуткова ефективність життєдіяльності поглинає ціннісні складові ідентичності і соціальну чуттєвість, ідентичність само по собі у такому випадку набуває вкрай плинних форм. Реальною стає загроза появи «людини без якостей» (Роберт Музіль). Причина цього у позбавленні стійких зв'язків із групою, професією, сім'єю, що мали б для людини значення протягом усього життя.

Наявність спільних норм, соціальних інститутів, взаєморозуміння, навіть традицій є важливим чинником того, що індивідуалізація не стане на заваді будь-

яким проектам спільного добробуту та не призведе до регресу у вимірах атомізації та варваризації суспільного буття. Виклики інформаційної епохи, що нарощуються, повинні спонукати тих, хто цінує свободу, піднятися над поглядом очікування швидкої (та й, можливо, швидкоплинної) користі «тут і зараз». Це частіше має суто матеріальний вимір. Слід подивитись на перспективи світового розвитку, відчуті, через можливості інформаційних технологій та комунікацій, як індивідуальне пов'язане із іншим індивідуальним і, відповідно, із усім світом. Сучасна епоха актуалізує вимір, який експлікує свободу, як здатність особи зрозуміти себе через розуміння іншого. Тим самим можливо відкрити шлях до подолання небезпек зачарування гламуром у різних його вимірах.

Підсумовуючи, дозволимо собі припущення, що технології свободи все же таки можуть бути протиставлені технологіям переваг контролю. Необхідні саме технології свободи, спрямовані на те, щоб нові технологічні здобутки отримали новий зміст, а їх позитивні інноваційні можливості не були трансформовані у свою антитезу старими інститутами та владними кодами. Важливим є не лише контроль над суто технологічною складовою, тобто програмними кодами. Вони є прикладними засобами запровадження технологій контролю/свободи. Насамперед, йдеться про контроль над кодами, що втілюють владу, особливо владу-інформацію, владу-знання та є втіленням узагальненої моделі суспільної ідентичності. У сучасному світі інформаційних технологій та глобалізації розгортається боротьба кодів проти кодів (за висловом М. Кастельса). На нашу думку, можна стверджувати про те, що від наснаги та уміння будь-якого суспільства, його інститутів ефективно продукувати та впроваджувати до життя культурні коди, аксіологічні смисли, протидіяти усьому деструктивному цій сфері, залежить шлях та майбутнє суспільства. У глобалізованому світі ця проблема потребує подальшого дослідження.

Стаття надійшла до редакції 4.04.2022

Стаття рекомендована до друку 21.04.2022.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авксентьева, Т. Г. 2010. Політико-інституціональні трансформації в Україні: полівекторність, невизначеність, нестабільність, *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Питання політології»*. Вип. 16 (885): 76-83. URL.: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/3253/2827>
2. Will Oremus, 2022. How social media “censorship” became a front line in the culture war, *Washington Post*. 09.10. URL.: <https://www.washingtonpost.com/technology/2022/10/09/social-media-content-moderation/>
3. Braudel, Fernan. 1992. Civilization and Capitalism 15th-18th Century. Vol 2: The Wheels of Commerce. University of California Press.
4. Березовенко, А. 2011. Концепт «Правда», *Політична енциклопедія* / Редкол. Ю.Левенець. К.: Парламентське видавництво, 2011.
5. Почепцов, Г. 2011. Гламурна журналістика: логіка візуальної війни. URL.: https://ms_detector.media/mediadoslidzhennya/post/10323/2011-02-22-glamurna-zhurnalistyka-logika-vizualnoi-viyny/
6. Еко, Умберто, Кар'єр, Жан-Клод 2015. *Не сподівайся позбутися книжок*. Львів, Видавництво Старого Лева, 2015. URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/Umberto_Eco/Ne_spodivajtesia_pozbutysia_knyzhok.pdf?PHPSESSID=akm4bg0b4pasgj0eev23089bq3
7. Bauman, Z. 2013. Changes must be accepted. URL.: <http://zbruc.eu/node/12643>
8. Комарова, Т.Г. 2018. Влада та політична стабільність в умовах змін інформаційної епохи, *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. Харків. Вип.34 :16-22. URL.: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/12644/12046>
9. Komarova, T. 2020. Challenges of Identity in the Information Epoch: Global VS Local, *The European Journal of Law and Political Sciences*. Vienna 1 : 54-57. <https://doi.org/10.29013/EJLPS-20-1-54-57>
10. Winner, L. 1992. *Democracy in a Technological Society*. Kluwer Academic Publishers,.
11. Кастельс, М. 2007. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / Пер. з англ. К.: Ваклер. URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kastels_Manuel/Internet-galaktyka_Mirkuvannia_schodo_Internetu_biznesu_i_suspilstva.pdf?
12. Sartre, Jean-Paul. 1970. *Existentialism and Humanism*. Greit Britan: Methuen.

Tetiana Komarova

Professor, Dr.Sc. in Political Science,
V.N. Karazin Kharkiv National University, 4,
Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine,
t.komarova@karazin.ua, <http://orcid.org/0000-0002-7243-249X>

**GLAMOROUS STABILITY IN THE CONDITIONS
OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND GLOBALIZATION**

The problem of stability / instability of the modern state and factors of overcoming destructive phenomena are considered, the most important of which is excessive growth of phenomenon of chance in political development. The article is devoted to problems of specificity of explication of concept of glamorous stability in the information epoch. The content of axiological guidelines, which are priority for forming stability of both society and political regime, was analyzed. It is determined that information and communication technologies can be "digested" by interaction technologies and public practices according to their needs and purposes. The author analyzes what value meanings in formation of identities contribute to stabilization in political sphere and social adaptation as a whole. Author notes negativism of tendency to priority of technology over axiology in spiritual and practical mastering of the world by human. The calls of modern times are reflected on understanding of democracy: procedure's aspects are prevails over substantial side. It is logical that sharpening of contradictions in the orbit of such important axiological meanings as stability, democracy, freedom.

Keywords: *stability/instability, democracy, information society, glamorous stability, axiology, life's senses.*

REFERENCES

1. Avksent'eva, T. G. 2010. Political and institutional transformations in Ukraine: multi-vector, uncertainty, instability, *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* Iss.16 (885) :76-83 URL.: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/3253/2827> (in Ukrainian)
2. Will Oremus, 2022. How social media "censorship" became a front line in the culture war, *Washington Post*. 09.10. URL.: <https://www.washingtonpost.com/technology/2022/10/09/social-media-content-moderation/>
3. Braudel, Fernan. 1992. Civilization and Capitalism 15th-18th Century. Vol 2: The Wheels of Commerce. University of California Press.
4. Berezovenko, A. 2011. Concept "Truth", *Political Encyclopedia*. K.: Parliamentary Publishing House (in Ukrainian)
5. Pocheptsov, G. 2011. Glamor Journalism: The Logic of Visual War. URL.: <https://ms.detector.media/mediadoslidzhennya/post/10323/2011-02-22-glamurna-zhurnalistyka-logika-vizualnoi-viyny/> (in Ukrainian)
6. Eco, Umberto, Carrière, Jean-Claude. 2015. *Don't expect to get rid of the books*. Lviv: Stary Lev Publishing House URL.:
7. Bauman, Z. *Changes must be accepted*. URL.: <http://zbruc.eu/node/12643>
8. Komarova, T. G. 2018. Power and political stability in the conditions of changes in the information age, *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* Kharkiv. Iss. 34 : 16-22 URL.: <https://periodicals.karazin.ua/politology/article/view/12644/12046> (in Ukrainian)
9. Komarova, T. G. 2020. Challenges of Identity in the Information Epoch: Global VS Local, *The European Journal of Law and Political Sciences*. Vienna. 1: 54-57. <https://doi.org/10.29013/EJLPS-20-1-54-57>
10. Winner L. 1992. *Democracy in a Technological Society*. Kluwer Academic Publishers,
11. Castells, M. 2007. *Internet galaxy. Considerations regarding the Internet, business and society* / Trans. from English. K.: Wakler URL.: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kastels_Manuel/Internet-galaktyka_Mirkuvannia_schodo_Internetu_biznesu_i_suspilstva.pdf (in Ukrainian)
12. Sartre, Jean-Paul. 1970. *Existentialism and Humanism*. Greit Britan: Methuen.

The article was received by the editors 4.04.2022.

The article is recommended for printing 21.04.2022.